

**3.8. Оцінка й оцінювання у
вищій школі, засоби
діагностики Кошубський А.Ю.
№2**

Оцінка й оцінювання у вищій школі, засоби діагностики

Оцінка - процес і результат виявлення й порівняння рівня опанування студентами професійно важливих знань, навичок та умінь з еталонними уявленнями, задекларованими у навчальних програмах підготовки, порадиниках, збірниках нормативів та інших керівних документах.

Еталонні уявлення - такі (індивідуальні й групові) знання, навички та вміння, а також рівень їхнього опанування, які необхідні для ефективного виконання завдань професійної діяльності. Вони є критеріями, щодо яких оцінюють знання, навички і вміння студентів.

До контролю та оцінки знань, навичок і умінь студентів у навчанні висувають такі вимоги:
об'єктивність; достатня кількість відомостей для оцінки; тематична спрямованість; умотивованість оцінок; єдність вимог з боку тих, хто контролює; оптимальність; усебічність; дієвість, тобто реальний їх вплив на формування професійних знань, навичок і умінь студентів.

У процесі оцінювання знань студентів слід враховувати: обсяг відомостей, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, законами, закономірностями й принципами, ступінь їх пізнання, здатність до систематизації та узагальнення, що передбачає:

пізнання й визначення понять, розуміння їх сутності, розкриття змісту, встановлення сукупності зв'язків і залежностей між окремими частинами й цілим тощо

виокремлення головного, актуальних теоретичних проблем, усвідомлення їх глибини та визначення шляхів їх розв'язання

розуміння законів, закономірностей, принципів, концепцій

розуміння законів, закономірностей, принципів, концепцій

здатність до узагальнення, систематизації, класифікації явищ і предметів

Для оцінки вмінь педагог має враховувати:

**наявність конкретних
умінь, їхню глибину,
стійкість і гнучкість;**

**конструювання алгоритму дій
та його інноваційність**

здатність моделювати професійні дії

ступінь ефективності та якість виконаних дій

**наявність помилок, їхня кількість і характер, ступінь впливу
на остаточний результат діяльності**

**зміст самоаналізу результатів власних дій, характер зіставлення
отриманих результатів з основною метою діяльності**

**ступінь опанування основними прийомами діяльності та їх творче застосування під
час розв'язання нестандартних завдань у різноманітних ситуаціях майбутньої
професійної діяльності**

Оцінюють студентів за чотирибальною системою.
Критерії оцінок визначено у навчальних програмах
підготовки студентів.

"відмінно"

студент володіє навчальним матеріалом у повному обсязі (міцно засвоїв увесь програмний матеріал, виявив глибоке його розуміння, вичерпно відповів і обґрунтував власні висновки, прийняв обґрунтоване рішення і вміло використав на практиці, упевнено виконав завдання);

"добре"

студент засвоїв навчальний матеріал на достатньо високому рівні (загалом знає весь програмний матеріал, на питання відповідає вільно, але недостатньо широко, правильно використовує свої знання на практиці тощо);

"задовільно"

студент загалом засвоїв основний навчальний матеріал, оперує ним недостатньо чітко та упевнено, слабо визначає зв'язки й відносини між предметами і явищами (виявляє знання тільки основного матеріалу, передбаченого програмою, спроможний використовувати свої знання на практиці, правильно виконує прийоми і дії та ін.); "незадовільно" - студент загалом має поверхове уявлення про основний навчальний матеріал, не може ним оперувати.

проведення

КОНТРОЛЮ
ДОВОДИТЬ
НЕОБХІДНІСТЬ
УРАХУВАННЯ

ТАКИХ АСПЕКТІВ:

недоцільно контролювати те,
що засвоєно на рівні
ознайомлення, первинного
уявлення;

добре організований поетапний
контроль знижує необхідність у
підсумковому або взагалі робить
його непотрібним;

не слід застосовувати контроль, коли
викладач упевнений, що всі студенти
впораються із завданням на 100%, але
варто інколи давати такі завдання, з
яким більшість студентів упорається, у
такий спосіб студенти набувають віри у
свої сили;

створення спокійної доброзичливої
атмосфери в процесі контролю
сприяє кращій роботі студентів та
позитивно впливає на результати
контролю.
Засоби діагностики навчання у
вищих навчальних закладах.

Наведені визначення В. П. Безпалька, який вважає, що мету формулюють залежно від діагностики, якщо поняття, які використовують, відповідають таким вимогам:

■ визначення та ознаки настільки точно описано, що поняття завжди адекватно співвідноситься з його об'єктивним виявом (тобто з тим, що воно означає);

■ явища і чинники, що їх позначає поняття, мають прямий чи непрямий вимір;

■ результати вимірів можна співвіднести зі шкалою оцінки. Отже, для діагностичної (Д) постановки будь-якої мети потрібно, щоб вона була точно описана (Про), піддавалася виміру (З) і щоб існувала шкала її оцінки (Оц). Звідси виходить формула діагностичності: $D = \text{Про} + \text{З} + \text{Оц}$.

Неможливість виконати хоча б одну операцію з формули діагностичності робить мету недіагностичною.

Педагогічна діагностика у буквальному перекладі означає прояснення, розпізнавання. її також можна тлумачити як отримання інформації про стан та розвиток контрольованого об'єкта, у нашому контексті - процесу навчання.

Вагомий внесок у наукове обґрунтування поняття педагогічної діагностики та прогнозування зробив вітчизняний учений професор і. П. Підласий: "Діагностика - це система технологій, засобів, процедур, методик та методів висвітлення обставин, умов та факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків".

Педагогічну діагностику постійно використовують у таких педагогічних об'єктах (саме тут вона дає відчутний приріст ефективності):

- навчальні заняття; - самостійна робота; - методи навчання; - навчальні плани та програми; - форми навчання; - технологія навчального та виховного процесів; - розклад занять; - кваліметрія педагогів; - вивчення передового педагогічного досвіду; - методична робота; - практичне навчання тощо.

Предмет педагогічної діагностики - планування оптимальних педагогічних процесів, тобто реалізація ефективного навчання за рахунок менших витрат і раціонального поєднання організаційно-дидактичних засобів та методів навчання.

Ефективність педагогічної праці залежить від рівня педагогічної підготовки та інших компонентів педагогічного професіоналізму. Діагностування, прогнозування, розроблення авторських програм, оптимізація всіх аспектів навчально-виховного процесу стають нормою педагогічної діяльності в закладах освіти різних рівнів акредитації.

Практика людської діяльності доводить: досягнення високих результатів неможливе без ґрунтованого вивчення передумов будь-якого явища та факту. Прагнення з'ясувати всі обставини, від яких залежить успіх, спонукає до пошуків високоорганізованої, раціональної, науково обґрунтованої діяльності. Дієвим засобом проникнути в ситуацію ще до її виникнення є діагностування, за допомогою якого отримуємо реальну картину подій і можливість впливати на них.

ЛІТЕРАТУРА:

Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. - К., 2003.

Подпасый И. П. Педагогика: Новый курс: Учеб. для высш. учеб. заведений: В 2 кн. - М.:

Гуманит, изд. Центр ВПАДОС, 2002. - Процесс воспитания.

Сластенин В. А., Исаев И. Ф., Мищенко А. И., Шиянов Е. Н. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических заведений . - 4-е изд. - М.: Школьная Пресса, 2002. Слєпкань 3.1. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник. - К.: Вища шк., 2005. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. — К.: "Академвидав", 2006.

Цехмістрова Г. С, Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий Дім "Слово", 2005.

Чайка В. М. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навчальний посібник. - Тернопіль: Астон, 2002.

~~Яворська Г. Х. Педагогіка для працівників. Навч. посіб. - К.: Знання, 2004.~~

Ягунов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник. - К.: Либідь 2002.